

Gustaf Wasa : skaldestycke i fyra sånger /

Lundequist, Sophie,

81 A

GUSTAF WASA

SKALDESTYCKE

i

FYRA SÅNGER

AF

Lundegövest, f.

Sofia Henrika Dollander.

Belönt af Svenska Akademien den 20 Dec. 1840.

STOCKHOLM.

HÖRBERGSKA BOKTRYCKERIET,

1841.

Gwad wapen ägde han att Swerge skydda?
Sitt mod och Göthens kärlek för sitt land.

V. BESKOW.

FÖRSTA SÅNGEN.

Du sköna krona på Europas panna,
du fria Nord, du mina fäders bygd!
Der allt det stora, herrliga och sanna,
från fordomtima ägt sitt hem, sitt skygd;
med dina segrar, dina frihetsstrider,
hur kär du är mig från min barndomsdar!
Hur minnets glans ännu kring fjällen sprider
ett återsken utaf de fordna tider,
en aftonrodnad, lågande och klar!

Väl mången gång din fasta fjällborg nära
kom svekets furie med sin skärpta dolk,
att mordisk hand uppå din frihet bära
och smida slafvars fjättrar åt ditt folk;
men faran alltid fostrade en hjelte,
som, gudalik, beväpnade sin arm
med segrens svärd, och spände kraftens bälte
och okets tyngd från bröders skuldror välte
och vände dolken mot dess egen harm.

Och Svea, hämnad utaf hjeltesvärden,
 på fjället reste sig i all sin glans;
 och hennes namn, med segrarns, flög kring verlden:
 två lagerqvistar bundna till *en* krans.
 Så, ekens stam, när molnens här sig skockar,
 står trygg med foten uti jernmängd klyft,
 fast stormens hand den stolta hjessan bockar,
 tills han ånyo skakar sina lockar,
 med kronans rund i renad ether lyft.

De svenska hjertan älska fosterjorden:
 blott slafvens öra för dess röst är döft.
 Den höga kraften lefver än i Norden:
 ett lejon, hvilande, men icke söfvt.
 J kämpar der, från öster och från vester,
 den starka ramen ej för nära gån!
 När det sin blick på er, i vrede fäster,
 de svarta korpar, dödens hemska gäster,
 till blodig måltid nalkas fjerran från.

Stäm harpan, Skaldmö! Låt dess strängar brusa!
 Sjung mig en sång om fordna hjeltars bragd!
 Med veka toner må du ej berusa
 en verld, i sinnlighetens bojer lagd,
 den nöjets luta med sin vaggsång lullar
 till veklig ro. Som stormens gång på fjell'n,
 som åskans toner, då den höga rullar
 sin dundervagn utöfver molnens kullar,
 låt harpan ljuda uti norrskensqväll'n!

Sjung mig en sång om svenska Frihetshjelten,
 om Gustaf Wasa, som sitt slagvärd drog

och ljungade, af hjeltar följd, kring fälten,
 och Sveas ok för evigt sönderslog!
 Hans ära ej, är med hans lif förgången;
 i Nordens dalar bor den höga än,
 (en örn, i minnets lagerlundar fången)
 och som ett echo i den svenska sången,
 hans lefnads storhet ljuder om igen.

Det var en tid. — Hemskt står ännu dess minne,
 en blodig runa på ett kolsvart blad,
 som Häfdens tärna sorgsen häftat inne
 i Sveas sköna, ljusa Iliad. —
 Mörk var den tiden. Nattens dok sig sänkte
 kring Thules branter. Hoppets sol var släckt.
 Men i den natten ljusa stjernor blänkte
 och stora andar verkade och tänkte;
 de voro: Sturar, Wasa, Engelbreckt.

Dock — Engelbreckt, den ädle Odalmannen
 och tvenne Sturar re'n i grafven gått:
 de väldige, emot hvars arm tyrannen
 och våldets ränker ingenting förmått.
 Men stormen vexer på de ädles grifter
 och deras hvila stör i högens famn —
 då framstår än en hjelte, hvars bedrifter
 med vördnad läsas uti minnets skrifter,
 och ärfver Sturars svärd med Sturars namn.

Lik strandens häll, som sina dammar skjuter
 mot vågens svall, — ett ointagligt värn —
 kring thron och rike han en sköldborg sluter;
 den viker ej för Dana-kungens jern.

Den vilde Kristian, trött att fåfängt kämpa
 mot svenska sinnen och mot svenska svärd,
 sig tvungen ser att krigets lågor dämpa:
 dock än i flykten vill han förolämpa,
 besegrad, än sig visa fruktansvärd.

Re'n på hans flotta hungrens fasa råder
 och havets vindar trotsa hans befäl;
 spilld är hans kraft och tömda hans förråder,
 men icke listens grufva i hans själ.
 Den falske! — Hastigt hörs han sig förklara
 för friden böjd, och bjuder Sture då
 att sina tappre krigsmäns krafter spara,
 och sig till möte uppå flottan vara
 hvars kölar Österhavets böljor slå.

För Kristians falskhet att ett offer blifva,
 det fruktar, anar ej den ädle Sten:
 De andar, som sitt spel i natten drifva,
 de fruktas ej i dagens klara sken.
 Sjelf segrande, han sig besegra låter
 utaf en öfvervunnen oväns nöd;
 och glad att ge åt Sverge friden åter,
 åt fridens bilder sjelf sig öfverlåter,
 beredd till mötet, som kung Kristian bjöd!

* Men svenska Rådet, dessa män, som grånat
 i tidens och erfarenhetens famn,
 och ofta sett hur trolösheten lånat
 åt Danmarks statskonst redlighetens hamn,
 det svenska Rådet, kan ej härtill gifva

sitt bifall. Om Riksföreståndaren
till Kristians flotta ville sig begifva,
de visste väl han skulle der förblifva,
och aldrig komma ur hans våld igen.

Då vill Kung Kristian sjelf till Sture komma.
Sex ädlingar till gisslan han begär.
Der komma de! den svenska adelns blomma;
men främst bland dem den unga Wasa är.
Hvad kraft, hvad eld i detta hjelteöga!
Hvad majestät i denna stolta gång!
Se! Kristian sjelf, i all sin prakt, syns föga
mot denna bild, den herrliga, den höga,
för hvilken jorden tycks för låg, för trång.

Nu vexlar vinden om och med detsamma
Kung Kristians håg. En nordan blåser opp
och flottan breder ut i solens flamma
de hvita vingarne till skyndsamt lopp.
Och gäckande och stolt, från svenska stranden
styr med sitt rof utöfver vågen bort
den krönte rövvarn till de danska landen,
dit sveket lotsat och der fångselbanden
de svenska hjeltar vänta innan kort.

Dock — milda stjernor Wasas dar beskydda
På Jutlands strand, som utaf Bälten slås,
der fälten stå af gyllne skördar prydda,
och gröna skogar kröna bergets ås;
der bodde nu, af danska stammen boren,
en man, med Wasa-ätten nära slägt;
med sol i blicken och med snö i håren,

en vår till hjertat och en höst till åren,
och dertill klok och fast och oförskräckt.

Den ädle Baner kan ej liknöjd höra
sin frändes lott. Till Kristian hastar han,
och lyckas så, mot säker borgen föra
ur fängslets natt den unge Riddersman
till Kallö borg, der fri från bojans trängsel,
han ser sig fjettrad blott af hedrens band;
der intet hånande och nesligt fängsel,
men löftets helgdom, står ett skyhögt stängsel
kring viljans vinge, sträckt mot hemmets strand.

Och tider flykta. Dagar gå och komma,
med budskap stundom ifrån hemmets bygd,
men ack! hur mörka, huru glädjetomma,
blott talande om svek och hån och blygd.
O den som re'n utöfver böljan fore
mot hemlandskusten i den stilla qväll!
Men mörkrets andar frukta för den store;
om mindre stark den unga örnen vore,
han flöge fri bland sina blåa fjell.

Der går han, hjelten, inom Kallö salar
af sveket skiljd från sina fäders land.
Ur sjunkna ögat hjelteharmer talar
och kinden flammar af en sällsam brand.
På pannans hvalf ett fjettradt stormmoln hvilar
som Alpens örn uppå sitt fjell af snö;
men i det molnet smidas åskans pilar,
och ömsom sorgsen, ömsom vredgad ilar
hans blick mot Norden bortom stormig sjö.

Allena går han. Tyst är i naturen,
 och sömn och hvila herrska rundtomkring,
 och då och då af nattens vindar buren,
 en silfversky beslöjar månans ring,
 hvars bleka strimma blickar in och gjuter
 en dyster glans utöfver salens vägg,
 der sköld vid sköld, och hjälm vid hjälm sig sluter
 till mången lans, som nu sin hvila njuter,
 och månget svärd, med stridbepröfvad egg.

”Du bleka måne, som på fästet brinner,
 hvad hemska tafflor blickar du uppå
 uti det land, der Mälarns bölja rinner,
 der ättehögarna vid stranden stå? —
 Är allt förbi? Är Svea en slafvinna
 med hjessan böjd inunder Danas ok?
 Skall hon ej mer sin frihet återvinna,
 och måste evigt hennes namn försvinna,
 ett lösryckt blad ur tidehvarfvens bok? —

I går igen, hvad hemska toner drogo
 förbi mitt öra, under bordets glam;
 då vinets andar, högljudt, ordet togo,
 och Sverges öde, ohöljdt, ställde fram!
 Mörkt var det ödet, mörkare än döden:
 Hån, bojor, trældom! Mina fäders land!
 Hvem räddar dig? — Hvem räcker dig i nöden
 en mäktig arm, och byter dina öden,
 och vinkar frid och frihet till din strand? —

Min fosterbygd! Gifs ingen räddning mera,
 skall du ett rof för tigrars hunger bli?

Skall evigt mörker, evig natt regera
 der kraften bodde förr, som vinden fri?
 Det land, som Sturar födt och Engelbrecktar,
 det land, med jernets ådror i sin barm,
 der stormens vinge mellan bergen flägtar;
 månn' det ej än sin frihet skydda mäktar?
 Kan det ej väpna än en hjeltes arm? —

Än är ej allt förloradt! Sverge äger
 väl dock ett rum, när annat allt är slut,
 der olyckan får resa opp sitt läger,
 och bjuda döden sjelf till holmgång ut.
 Det rummet är en graf, är Sturegrafven,
 dit mången stjärna utur Sveas krans
 sjönk slocknande lik sol i vesterhafven;
 men mot dess vårdhäll brynes frihetsglafven
 och blixtrar der i oförgänglig glans.

Dock lefver än en Sture. Hjeltestammen
 i stormen sträcker än en mäktig arm;
 orubblig står han på sin punkt som dammen,
 som hälleberget emot forsens larm.
 Hans dygd skall segra uppå Trolles ränker
 och Wasas svärd försona Hemmings brott.
 O Sverge, Sverge! än en morgon blänker,
 som ljus och blid, åt Norden klarhet skänker,
 och skingrar dimman kring din framtids lott.

Mitt mål är fattadt! Ha! vid himlaranden
 står Engelbreckt bland ädla skuggors krets!
 En blodig klinga förer han i handen:
 "Hämnd"! står der skrifvet på dess blanka spets.

Gif mig den klingan! Under ärans fana
 mot våldet bars hon förr, af pligtens arm.
 Den lyckobringande, den segervana!
 Lätt skall hon vägen fram till målet bana,
 och sig begrafva i förtryckarns barm!

Så bäfva Kristian! Än en gång vi mötas
 till blodigt famntag vid trumpetens sång.
 Hur hämnens svärd af svenska händer skötas
 re'n Norden sett med undran mången gång.
 Men du, som huldrikt, inom dessa salar
 mig öppnade en fristad — ädle vän!
 Hur svekfullt jag ditt trogna skydd betalar!
 Dock — ärans stämma till mitt hjerta talar,
 och Gustaf Wasa måste följa den.”

Så talar han. Men re'n i böljan speglar
 den sista stjernan, flyende, sitt tåg,
 och morgonrodnan i sitt guldskepp seglar
 med purpurvimpel öfver östervåg.
 Derute re'n en vingad skara hoppar
 och helsar dagens gryning utan sorg.
 I blomstrens kalkar glittra daggens droppar,
 och månen sjunker bortom skogens toppar:
 men allt är tyst ännu i Kallö borg.

Då faller, präktig, som i morgonväkten
 en silfverdimma från en Herkuls-stod,
 från hjeltens skuldra ned den rika dräkten
 och riddarkedjans gylldene klenod.
 Det stolta bröstet intet pansar höljer,
 af ingen hjälm är pannans hvalf betäckt,
 och intet stål vid krigarns sida följer. —

I Odalmannens ringa skrud sig döljer
den svenske Tell, den nye Engelbreckt.

Re'n är han borta. Lätt som vinden smyger
han genom nejden der, med tysta steg,
och Sverges Skydds-gud vid hans sida flyger
och rödjer bort hvart hinder i hans väg.
Men i hvart fjät en herrlig blomma skjuter
ur Danas jord, o Svea! för den krans,
som minnets ära kring din tinning sluter.
Och solens öga blickar ned och njuter
den högsta synen som på jorden fanns.

En hjelte ej, som går till verldens häpnad
att skrifva i dess barm sitt namn, i blod;
men fridens riddare af pligten väpnad
med hämndens åskor och med snillets mod.
Ej härar har han i sin sold att ställa
emot förtryckarns plundringslystna band,
som allt det herrliga i Norden falla.
Dock, mer än härar, kraft och djerfhets gälla,
när deras lösen heter: fosterland.

Allena, följd blott af sitt mod, sin smärta,
han går att trotsa tusen dödars hot;
dock bäfvar ej i farans stund hans hjerta;
dock stapplar ej på fallets brant hans fot.
Sitt mål han känner. Alla hinder vike!
Den bleka fruktan vet ej hjelten af:
på lifvets höjder trifs han, stormens like;
i dalens lugu ej ligger örnens rike,
han bor på klippan i det vilda haf.

ANDRA SÅNGEN.

J Lybecks stad församladt sitter redan
 det höga Rådet. Bland dess tal dock främst
 Nils Bröms, den allmänt aktade, och sedan
 hvad staden äger ädlast och förnämst.
 Här vexlas skilda meningar; här talar
 gråhårig visdom månget kärnfullt ord.
 Då träder hastigt i de höga salar
 i praktlös dräkt, en gäst från Nordens dalar,
 och när och fjerran är hans stämman spord:

”J Lybecks Råd, den fremling som beträder
 i dag, med tillit eder helgedom,
 är Gustaf Wasa, ättling af de fäder
 uppå hvars strand förtrycket aldrig kom.
 Den tid är flydd: der kommo andra tider
 med andra öden öfver Svea land;
 dess frihets sol till blodig nedgång skrider:
 Förtrycket kom — ve oss! det kom omsider
 på Thules strand med sveket hand i hand.

Det kom: och mörkret sänker sig kring Norden
 der Saga ordnade vid ärans dag
 de höga minnena af fosterjorden.
 Det kom — och trampade hvar helig lag
 och folkets rätt och pligt och sanning neder
 i stoft — och efter Sverges krona såg;
 dock än i Nord af fädrens hjerteseder

bor minnet qvar; ännu för land och heder
drar Göthen ut, som förr, i härnadståg.

Beredd att allt för fosterjorden våga
står Gustaf Wasa, fremlingen, i dag
för Lybecks Råd och bjuder dess förmåga
att hålla sköld emot förtryckets slag.
En fånge nyss jag satt på Danas stränder,
men bojan föll; ty öfver Bälten ut
flög ropet, hämndens rop från Sveas länder:
och flyktingen förtror i edra händer
sitt lif, sin frihet och sin hämnds beslut.

Så hjälpen mig att frihetssvärdet hvässa!
Det banar sjelf sin väg i tigerns spår;
ty blott af blod och fador tecknas dessa;
hans segertåg utöfver grafvar går.
Bort med Tyrannen! Ensam herre vorden
utöfver Skandiens trenne folk och land,
skall för hans spiras treudd icke Norden
allena blöda, men den södra jorden
betvingas, hotas, plundras af hans hand.

Dock — han skall vika. Fordom öfver hafven
flög Lybecks rop, af Svea känt igen;
då grep Jarl Birger om den blåa glafven
och öfver böljan drog med skepp och män.
För Birger kunde intet motstånd finnas.
Väl tycks se'n dess de danska sinnen glömt
att svenska kämpar lätt ej öfvervinnas;
men Lybeck torde dock de tider minnas
och hjeltens namn, i Norden vidtberömdt.”

Hans tal är slut. Men som när stormen tiger,
 och hafvet, upprördt, svarar med sitt dån;
 se'n Wasa tystnat, genom salen stiger
 ett högljudt sorl, — af bifall eller hån
 vet talarn ej — men trygg och utan häpnad
 han skådar kring sig djerf som krigets Gud;
 en hög gestalt, en ädel jätteskepnad
 han står i ringen, stark men obeväpnad.
 Hans ord var bön, hans blick ett herrskarbud.

Och skiljda tankar höja sig och falla
 på talets flod, som speglar Wasas hopp.
 Man tycks besluta, granska, återkalla;
 en mening dör, en annan vecklas opp.
 Det är liksom när molnens flockar föras
 af spridda vindars anda hit och dit,
 och dofva ljud ur deras sköte höras,
 och odlarn står beredd att se förstöras
 den tänkta skörden af sin mödas flit.

Ett ögonblick — han mörknar hoppets himmel,
 och åter ett — och molnens skaror fly
 från ljusnad rymd och milda stjernors hvimmel
 sin klarhet sprider genom delad sky.
 Så ändtlig lugna sig de skilda flockar,
 och ifrån nötta ekebänken då
 Nils Bröms står opp i sina hvita lockar,
 och hjessan djupt för talaren han bockar,
 men stämman höjer han och svarar så:

”Det svenska rikets ömmande förluster,
 dess frihetsstrider, dess betryck och nöd,

de äro kända vidt omkring de kuster;
 dit fordom ryktet om dess storhet ljöd.
 Dock skall den nye frihetskjeltens hämna
 sin hembygds nesa, sina landsmäns blygd;
 för Wasas arm skall våldets fäste remna,
 och Hansestaden är beredd att lemna
 åt hans beslut, sitt bistånd och sitt skygd."

Bäst så han ordar, träder, hölj'd af vapen
 Herr Erik Baner inom Rådets dörr.
 Densamme, som ur danska fångenskapen
 mot tro och lofven räddat Wasa förr.
 Med vredens ljungeld på sin stolta panna
 helt dristigt träder han i höghvälfd sal;
 men framför Nordens ädling ses han stanna.
 Harm, smärta, sorg hans väsen öfvermanna,
 då han till hjelten ställer högt sitt tal:

"Belönar så med otack Gustaf Wasa,
 med trolöshet, förräderi och flykt
 den vänskap, som ur fångselgravens fasa
 mot panten af sin välfärd honom ryckt?
 Med ingen boja jag den stolta tryckte,
 mer fast än *den* jag trodde hedrens band.
 Men örnen flög; ty väktarn ögat lyckte.
 Med bruten tro, med fläckadt hjelteryckte,
 hvad söker du i dina fäders land?"

Och Lybecks stad, och Råd och Embetsmän
 er varnar jag för Danske Kungens makt!
 Den Konungs vrede inga gränsof känner,

en gång i harnesk mot en ovän bragt.
 Att uppenbart den fiende försvara,
 som mäktigt stödde svenskarnes parti,
 är att med Danmark öppen fejd förklara,
 att Kristians harm, i all dess vidd befara,
 och blodig lär hans hämnd på eder bli.

Alltså den Svenske ädling återlemnen
 i mina händer. Vid sitt riddarord
 min fånge är han, och der gifvas ämnen
 till tvist ändå uppå den vida jord.
 De danska svärd för väl sin fordran kräfva;
 derom nog bär det hela Svea land
 ett vittnesbörd, som ingen tid skall jäfva.
 Hur än de svenske undan oket sträfva
 de hinnas dock af Dana-Drottens hand."

Då svarar Wasa: "Fången blef jag icke
 af Kristians härar uti öppen strid;
 men Danmarks Konung, hvart vi också blicke,
 var svek och falskhet hans förnämsta id.
 Re'n länge dämpad hämndens fackla blossat,
 min riddarära jag ej fläckt har:
 den boja sveket pålaggt, pligten lossat.
 När burens stängsel ligger sönderkrossadt,
 ej stannar örnen på dess spillror kvar.

Dock tackar jag dig frände, att du ställde
 för Wasas bröst som sköld din förbön huld,
 och därför ock den frie återgällde
 med tacksamhet, en dag, den fångnes skuld.

Örn trifs dock bäst der han är fostrad vorden:
 till Kallö borg ej vänder jag igen.
 Förhatlig är mig hela danska jorden;
 men trygg förlitande på löftesorden,
 jag dröjer fri, bland Lybeck's frie män."

Och Lybeck's stad, till hvarje ord han talar
 sitt bifall re'n högtidligt kungjort har,
 och Erik Baner ifrån Rådets salar
 med oförrättadt är'nde återfar.
 Men i den fria staden dröjer Wasa,
 att svafva hämnens viggas till den dag
 då våldets andar skola fly med fasa,
 och alla mörkrets fästen nederrasa
 för frihetssvärdets välbetänkta slag.

TREDJE SÅNGEN.

Emedlertid, förderfvets afgrund nära
 står Svea, kämpande i nattens köld
 på spillrorna af sin förlistä ära,
 med dödens runa på sin bräckta sköld.
 Från Mälarns strand, till stränderna af Belten
 knappt finns en arm för fridens mödor spard.
 Här brynas svärd, der spännas mandombälten,
 och lik och vapen hopas öfver fälten;
 ett lejon strider med en leopard.

Vid Bogesund, på vattnets frusna skifva,
 står, ödeläggande, den vilda fejd.
 Hvad purpurströmmar öfver mjellhvit drifva!
 Hvad brutna sköldar öfver snöklädd nejd!
 Men främst bland lejonhärens djupa leder,
 hvem är den hjelte jag med vördnad ser?
 Der, för hans slagsvärd föll en skara neder!
 Bland rök och lågor han sin väg bereder
 och segrens örnar följa hans banér.

Det är Sten Sture! Mer än kronor väger
 den eklöfskrans han kring sin hjessa bär.
 Hans arm en klinga är, hans namn en seger,
 som intet lof af diktens mö begär.
 Men ack, kring fältet hvilket rop sig breder!
 Ett ögonblick den vilda strid hör opp.
 Förvirring, fasa, skräck bland svenska leder, —

med bleknad tinning sjunker Sturen neder.
 Farväl, farväl! du Sverges sista hopp!

Farväl, farväl! J fädrens sköna drömmar
 om framtids ära och om framtids tro!
 Der ligger nattfrost öfver Göthas strömmar,
 i Sveas kojor Danas trälar bo.
 Den sista stjernan lik, som ensam skiner
 på nattens himmel, mörk och molnbetäckt,
 som grafvens enda träd, när stormen hviner,
 står, kämpande på frihetens ruiner,
 Sten Stures maka, fast och oförskräckt.

Men qvinnans mod, som vildens hjerta vördar,
 ej gränsor satt ännu för en barbar;
 i brottets jordmån gro hans lagerskördar
 och svekets andar i sin sold han har.
 O Sturars hem! Nu till ett hem för slafvar
 och barbari och mörker blir du vigt
 der stegrad grymhet lagar förestafvar.
 Ve dig, du arma land! — ty blott på grafvar
 och brustna hjeltehjertan är du rikt.

Och våren kommer i sin prakt och sirar
 med blommor dalen, löfvar björkens stam.
 Naturens fröjd är ny, men ack! der spirar
 på hoppets träd, ej någon blomma fram.
 Med sorgens runor i de bleka dragen,
 står suckande bland olycksböljors svall
 den ädla Svea, utaf skräck betagen;
 hon frågar natten, och hon frågar dagen:
 Hvar är din hjelte, som mig rädda skall? —

Då kommer, glänsande i morgoulågor,
 stolt af den skatt han i sitt sköte bär,
 en vingad drake öfver östervågor,
 och styr sin flygt mot Stensö gröna skär.
 Ur gyllne skyar fädrens andar nicka
 sin helsning mot den kommande, så gladt.
 O Svea, hoppfullt till hans möte blicka!
 ännu en gång kring verlden skall du skicka
 ditt namn pånyttfödt och förherrligadt.

Hur stolt den vimpel sig i böljan speglar!
 Hur snäckan flyger emot grönklädd jord!
 Lik österns sky, som fram i rymden seglar,
 en morgonrodnad förer hon ombord.
 Hell Gústaf Wasa, Hämnaren af Norden!
 han böjer knä på fädrens helga strand
 och svär den ed att rädda fosterjorden.
 Och stormen flyger med de dyra orden
 högt öfver molnen, öfver stjernors land.

Har du sett Calmar borg sin spira sträcka
 mot himlens höga, stjernbeströdda slätt?
 Der hördes han för första gången väcka
 till lif, till frihet en förtrampad ätt.
 Hvad? — står ej re'n en väpnad skara färdig
 till strid, till seger, vid den vink han ger?
 I döden trotsande, i mödan härdig,
 är Göthers stam ej mer som fordom, värdig
 att kämpa under frihetens banér? —

Ack fåfängt, fåfängt! Intet öra lyssnar.
 Hans maning ljuder genom intet bröst.

Så när i öknen örnens stämman tystnar,
 får han ej svar af något echos röst.
 Dock hvad! — bedrager mig mitt öga? Wasa!
 Förföljs du? Gud! af hvilka? Svenske män
 hvad djerfvens J? O barbari! O fasa!
 emot det hjerta blindt J vågen rasa,
 som andas blott för er och friheten! —

Välän! så fly för evigt från de stränder
 dit med sin thron sitt altar våldet fört.
 Fly Gustaf Wasa! sök dig andra länder
 dem trälomspestens smitta ej berört.
 Hvad säger jag? Förlåt de vilda orden!
 En hjertesjäl han ej förneka sig:
 som himlen hämnas kan med nåd på jorden
 och fast som polens stjärna öfver norden,
 står Wasas fot på ärans ljusa stig.

Han hör ej modlöshetens röst, som talar
 uti den feges öra månget ord,
 och tidens otack, som dock ej betalar
 hvart ädelt offer för en fosterjord.
 Hur farans pilar kring hans hjessa falla
 de rubba ej den borne hjeltens köld.
 Likt hafvets vågor, som förgäfves svalla
 mot klippans barm, de återstudsa alla
 mot frihetens och fosterlandets sköld.

Nu hvilken röst ur nattens rike klungen
 med hemska toner Wasas öra når!
 I Sverges hjerta, tigern, bödelskungen,
 har rasat fram med tigrar i sitt spår.

Kring torg och gator flyta offrens kroppar
 i blodets vågor, i det röda bad;
 sin kröningsskrud i blod tyrannen doppar,
 och blod ifrån hans egna händer droppar,
 en bödels-verkstad är hans kungastad.

Men bland de ädle, Kristians hat bestämde
 till näring för en djurisk grymhets törst,
 hvad var för namn, som ryktets ilbud nämnde
 på tigerfestens offerlista, först? —
 Du bleknar, Wasa! — Dock låt sonens smärta,
 den onämnbara, stegra hjeltens mod.
 Låt viggen ljunga genom nattens smärta,
 flyg! hämnas Sverige och ditt eget hjerta,
 och dränk förtryckarn uti offrens blod!

J Ornäs trakter! Och J Svärdsjö dalar!
 dit sången nu med Gustaf Wasa flyr,
 der hvarje sten om forntidsminnen talar,
 der vågen sjunger hjeltens äfventyr!
 Stum lägger jag min lyra ned bland fjellen
 och lyss till Sagan hög och underbar,
 som minnet täljer uti norrskensqvällen,
 och ristar se'n, med tacksam hand, i hällen
 de ädles namn som räddat Wasas dar.

Här hjelten vandrat, här bland tusen faror
 hans hjerta slog så varmt för Sverges väl;
 här hycklad vänskap gömde fallets snaror
 i svekets tjell; här egennyttans träl
 på brottets väg, re'n hann bevinga stegen
 (en värfvad niding i förtryckarns sold)

att Sverges lycka offra för sin egen,
 då qvinnlig dygd, om medel ej förlägen,
 den ädle frälste från barbarers våld.

Ha dessa skogar, dessa fjell ej lyssnat
 i stum förtjusning till hans djupa röst?
 Och sekler flyktat se'n den rösten tystnat;
 dock bor dess echo än i svenska bröst.
 Men om i Norden någon gång han stundar
 den tid, som glömmet Wasas hjeltedygd,
 och vid hans stoft i vek förslappning blundar,
 då slocknen stjernor öfver Odins lundar!
 begrafven då, i fjällar, fädrens bygd!

Det är en högtid. Templets fest är lycktad,
 men andakt än i hvarje sinne rår;
 liksom när orgelns sista ton är flyktad,
 ett återljud igenom hvalfvet går.
 Se! redan strömmar ifrån festens salar
 den fromma skaran vördnadsfull och rörd,
 att flockvis glamma i sin hembygds dalar.
 Men Gustaf Wasa träder opp: han talar,
 vidt öfver Mora är den stämman hörd.

Hög står han der. Den enkla Dala-dräkten
 omsluter hjeltelifvets midja tätt.
 Han syns en ätling sjelf utaf den släkten,
 en jättegren af Dalas hjelteätt.
 En blick hans öga öfver nejden skjuter,
 af Gudatankar svallar högt hans bröst.
 Som hafvets våg sig kring sin klippa gjuter,
 kring honom sig den fromma hopen sluter
 och lyss med vördnad till hans djupa röst.

”Med glädje täljer jag er rika skara,
 J Dalamän, kring mig församlade;
 men Sverges fall, det eviga, det snara,
 kan Wasa ej förutan smärta se.
 Min frihet grymt tyrannen eftertraktar,
 och ej min frihet blott, mitt lif jemväl;
 men våldets anslag dock min själ föraktar;
 ty högre än ett nesligt lif jag aktar
 mitt hemlands ära, mina bröders väl.

J minnens nog, hur, i de fordna dagar,
 då Erik Kung den Svenska kronan bar,
 godtycklig enväld vrängde Sveas lagar,
 och svärdet gaf på folkets klagan svar.
 Se, samma tider kommit öfver Norden;
 vår frihets sol är bleknad längese'n.
 Hvad säger jag? — Den hela svenska jorden,
 ett skördefält för bödlars bila vorden,
 är snart en graf för sina söners ben.

Om mord och våld, dem Kristian grymt föröfvat,
 J hafven hört att ryktets ord var sannt.
 Mig sjelf, mig sjelf, förtryckaren beröfvat
 en far och mången älskad anförvandt.
 Men hämnden har en arm, en klinga modet,
 och Sevebergens djupa schakt ha jern,
 och Göthen förr, att straffa öfvermodet
 drog svärdet trygg och spillde gerna blodet,
 när land och frihet kräfde skydd och värn.

Han gör så än. Förtrycket ännu blickar
 med rädsla ögon, Dalamän, på er.

Till er en suck ur grafven Sturen skickar,
 en bön om räddning hela Sverge ber.
 Till frihet född, ej van att bojor draga,
 hur länge, Gud! skall hjeltars moder än,
 den ädla Svea, under oket klaga?
 Och blad för blad, vår äras hjeltesaga
 i stoftet trampas utaf Danske män? —

Hör! fädrens röst i nordanstormen talar,
 och deras andar helsa oss från skyn;
 och Engelbreckt ser ned till sina dalar,
 som hjeltar födt, till världens föresyn.
 Vid dessa minnen, för oss alla kära,
 jag kallar er i dag till blodig hämnd.
 Ja, hämndens dag, den väntade, är nära!
 Gemensamt kämpa vi för Nordens ära,
 af högre makter är vår väg bestämd.”

Då går ett sorl igenom bondehopen
 och spjut och sköldar klinga hop dervid;
 och upp till molnen storma hämnderopen:
 ”Ned med tyrannen! Upp! till strid, till strid!”
 Men hopens nit, en lätt upprunnen blomma
 i middagssolens strålar vecklad opp,
 snart faller stängeln ned, den veka, tomma,
 och nattens barn, de kulna vindar, komma
 och sålla glömskans aska på dess knopp.

Nyss brinnande af hämndens mod, benägen
 att draga ut i härnad mot en verld,
 den veka skaran, modfälld och förlägen,
 i skidan åter sänker sina svärd;

ty håglös tvekan, med de bleka kinder,
 med viljans sena slaknad och förstämd,
 som icke målet ser, för banans hinder,
 med vådan af ett nederlag, förbinder
 den säkra följden af tyrannens hämnd.

Och fåfängt Wasa söker återtända,
 den, ack! så hastigt släckta nitets brand;
 den sköna lågan vill ej återvända,
 i bröst, der tvekan laggt sin kalla hand.
 Som åskans toner, uti molnet födda,
 som pilar skarpa, falla hjeltens ord,
 som gyllne korn, i säningsstunden strödda,
 men ack! af frostens andedrägt förödda,
 de slå ej rot i håglöshetens jord.

Då, med en blick, den han till afsked sänder,
 (den djupa harmens och förtvifflans tolk,)
 utöfver nejden Wasa återvänder,
 att evigt skiljas från ett kraftlöst folk.
 Så blickar ärans genius, då han beder
 i fäfang smärta uppå lyckans graf;
 så blickar solen genom skyar neder
 ifrån den höjd, der nattens dok sig breder,
 se'n hon försvunnit uti vesterhaf.

FJERDE SÅNGEN.

Han skall bli hämnad, hjälten: re'n besannadt
 är Ryktets ord om Kristians barbari;
 hans thron bespottad, och hans namn förbannadt
 af tusen barns, af tusen makars skri.
 Mordfästens tidning, tryckt med blodbokstäfver,
 går genom Norden, ifrån hand till hand.
 Han kräfver svar, den rysliga, han kräfver
 ett blodigt svar — och menskligheten häfver
 till svar, sitt hämndrop öfver Svea land.

Och modets bågsträng, fallen nyss och slaknad,
 af Dalahänder mäktigt spänns på nytt;
 men hämndens pil, den vingade, är saknad,
 och segrens hopp, med Gustaf Wasa flytt.
 I hvilken trakt, der andra floder strömma,
 af andra stjernor, annan sol beglänst,
 har hjälten gått att ömka eller glömma
 en modlös ätt, som tvekade att tömma
 som han, sitt blod för fosterjordens tjenst?

Dock Svea, nej! Ej kan han dig förgäta,
 dig, för hvars frihet glad han gäfve sin!
 En segerkrona vill den tappre fläta,
 ej kring sin egen tinning, men kring din.
 Se dit! Bland Nores fjällar snart försvunnen,
 i hopplös sorg går fosterlandets vän
 lik dagens sol i qvällen halft förrunnen,

Hans vrede re'n är öfver gränsen hunnen;
hans kärlek ännu dröjer inom den.

”Farväl, farväl! J ärans fosterbygder,
dem Gustaf Wasa aldrig återser!
Ack! store andar, ädla hjeltedygder,
de hafva fordom vistats inom er.
Det är förbi! Det sista hopp är fallet,
som vänligt steg i nattens töknar fram
och log, och talte om befriarkallet. —
Det sjönk: en skön, men svekfull bild i svallet
af våldets flod, som störtat kraftens damm.

J höge fäder, vredgens ej deroppe!
Jag har förnummit, jag har lydt er röst;
men ack! der flyter mer ej någon droppe
af edert blod i edra söners bröst.
Välkommen natt! Nu sänk din mörka slöja!
Som grafven mörk, som ödet af en träl
låt henne evigt öfver Norden dröja,
att dagens öga ej vår blygd må röja!
Och du mitt fosterland, ett långt farväl!”

Så talar han. Och öfver land och vatten
sin vida mantel mörkret sänker ner.
Men hör! Då klinga kända ljud i natten,
de vexa, vexlas, närma sig alltmer. —
Nu lysen stjernor ifrån himlatälten!
Det Dalas ilbud är; med vingadt lopp
två vindar likt, i kappflygt öfver fälten
framlunga de att återsöka hjelten,
befriarn, han, de trycktes sista hopp.

Sin helsning r'en de till hans hjerta bringa.
 Hur högt det klappar vid de kära ljud!
 De ljuden, ack! som i hans öra klinga
 så skönt, så herrligt som ett segerbud.
 Förtrodt är Nordens öde i hans händer,
 och följd af segrens löftesrika hopp,
 till Dalas bygder än en gång han länder;
 midsommarsolen lik, som återvänder
 förr'n hon försvunnit bortom fjällets topp.

Nu bäfva, Kristian! Eller fruktlöst rasa!
 Bjud dina böddlar smida nya band!
 På hämndens vallplats re'n står Gustaf Wasa,
 med Sturens ärfda fana i sin hand.
 Till svärd han sina landsmäns bojor byter,
 och halfgud sjelf, af slafvar hjeltar gör.
 Re'n äran lagrar åt hans tinning bryter;
 re'n danskars blod för svenska klingor flyter,
 kring fälten hämnden sina offer strör.

Vid Dala-elf de härar sammandrabba,
 som åskor, då de mötas i sin rymd;
 och pilar flyga såsom blixtrar snabba;
 af rökens moln är dagens klarhet skymd.
 Hell er! J hjeltar der, med hillebårdar,
 ej ringa är er styrka, som er drägt.
 Framåt, framåt! J segrens ljusa gårdar,
 en verld skall böja knä vid edra vårdar,
 när seklers mossor edra ben betäckt!

Och framåt, framåt störtar hjelteskaran
 i Wasas fjät med obetvingligt mod,

för äran brinnande men kall för faran,
hon vexer ständigt lik en lavaflod.

J kämpar der, i jernets rustning klädda,
med lejda armar och med lejda bröst,
hvad makten J mot dessa hjeltar trädde
i härnadståg, att land och frihet rädda,
och eldade af ärans gudaröst? —

Förgäfves Trolle, trotsigt än du sträcker
en afvog sköld mot frihetssvärdets spets,
dess skarpa stål hvart motstånd sönderbräcker,
och rasar, mördande, i svekets krets.
Och du, hvars hjessa under segrar grånat,
du, som på böljans slätt, bland sköldars larm
så mången hjelte med ditt mod förvånat —
förgäfves Norrby! du åt striden lånat
en fruktad klinga och en frejdad arm.

Allt måste vika. Genom hela Norden
liksom en jagt går frihetsstriden fram.
En enda vallplats är den svenska jorden,
det svenska folk en enda hjeltestam.
Allt är rättnu uti befriarns händer,
blott kungastaden än hans skydd begär;
men nu mot den sitt segerlopp han vänder,
och krigets facklor på dess murar tänder,
och kallar Lybecks flotta kring dess skär.

Väl, Kristian! Elda dina slagna härar!
Med guldets makt gjut kraft i krigarns arm!
Mer mäktigt än det guld, som du förärar
är jernet i de svenska hållars barm.

Men ack! i grymhet oupphinnlig, äger
 du än ett annat medel i din hand;
 Barbar! du äger än en väg till seger,
 om sonlig pligt i Wasas hjerta väger
 mer än hans pligt emot ett fosterland!

Gå, tag naturen i förbund, och måla
 för hjeltens syn, från ljusets huldhet skild,
 bland bödlars svärd, i fångslets dystra håla,
 af kedjor tyngd, en mors, en systems bild!
 Dröj, Gustaf Wasa! — Krigets facklor blossa,
 släck deras brand, och land och ära sälj!
 Ett ord af dig, kan dessa bojor lossa!
 Ett ord af dig, kan dessa hjertan krossa! —
 Han öppnas, fångslets port, — se dit och välj! —

Nej, se ej dit! Ack räds ditt eget hjerta!
 Dess röst förqväf bland bardalekens dån. —
 Var viss, hjeltinnan under dödens smärta,
 med stolthet än skall nämna dig sin son.
 Se blott en verld, förtryckets offer vorden,
 förbidande sin räddning af ditt svärd.
 Minns blott den ed du svurit fosterjorden:
 de väldige i skyn förnummo orden;
 dyr var den ed, ett hjeltehjertas gärd.

Du kan ej glömma den. Naturen tycktes
 med Kristians list förenat sig en stund
 emot din pligt, tills genom den han ryktes
 in i din äras eviga förbund.
 Den starka forsen så, som dammen stänger

ett ögonblick uti dess djerfva fall,
 med jättearm hvart motstånd söndertränger,
 och sväller opp och brusar högt och spränger
 kring dal och höjd med tusendubbladt svall.

Men Lybecks flotta, redan van att sälja
 sitt bistånd, strider nu för äran minst.
 De svenskes segrar vill den stolta tälja
 på samma måttstock som sin egen vinst.
 Så nu. Då Norrby öfver böljans slätter
 mot staden styr med manskap och med guld,
 hon blott ett ringa värn mot honom sätter;
 och gäldar så med svekets oförrätter,
 med löftesbrott, de fordna tiders skuld.

Emedlertid från Sveas landamären
 har återvägen röjts af svenska svärd
 för Norrbys drakar. Ifrån Stockholms skären
 af vinden gynnad, hastar han sin färd.
 Men emot stadens välfästa murar
 allt hetare den vilda striden gnyr,
 och tätt, så tätt som haglets hvassa skurar
 emot en skog af unga jättefurar,
 det skarpa pilregn från dess vallar yr.

Som lejon Danmarks tappra söner strida.
 Förgäfves dock — hvart motstånd fruktlöst är
 och fruktlöst är af Kristian räddning bida.
 De offer svärden sparat, hungern tär.
 Ett Tirfing flammar i hvar hand och sänder
 bland danska led förödelse och död.

Men svärdet hvilat i befriarns händer;
 ty segrens jubel skallar kring de stränder,
 der ropet nyss af tryckta slafvar ljöd.

Och fri är Göthen, hämnad fosterjorden,
 och från dess thron tyrannen störtad ner.
 Och hög och stolt bland tallarna i Norden
 planterat Wasa frihetens banér.
 Med öppen famn, af tacksam fröjd betagen,
 går Svea, glad, sin räddare emot.
 Som lifvet, nyfödt, återhelsar dagen,
 hon helsar, tjust, de ädla hjeltedragen
 och lägger ner sin krona för hans fot.

Men hjelten tvekar. Fruktar han kanhända
 att medborgsmannens sköna eklöfskrans,
 likt stjernans prakt, när österns ljus sig tända,
 skall blekna bort i kungakronans glans? —
 Nej, Gustaf Wasa! nej, du får ej tveka!
 Det folk du lärde uppå stridens fält
 att trotsa faran, att med mödan leka,
 du kan ej, döf för tusen röster, neka
 att göra det i friden stort och sällt!

Och Sveas bön, på hjeltens tvekan segrar.
 Låt upp din port, du Birgers Kungastad!
 Ej bödlars hop på dina torg sig lägrar;
 men friden håller der sitt intåg, glad.
 Hell Sverges Konung! Tusen varma böner
 mot ljusets himlar flyga med hans namn;
 ljuf är den vällust som hans hjerta röner,
 då jordens kärlek, störst af jordens löner,
 hans ära kröner uti segrens famn.

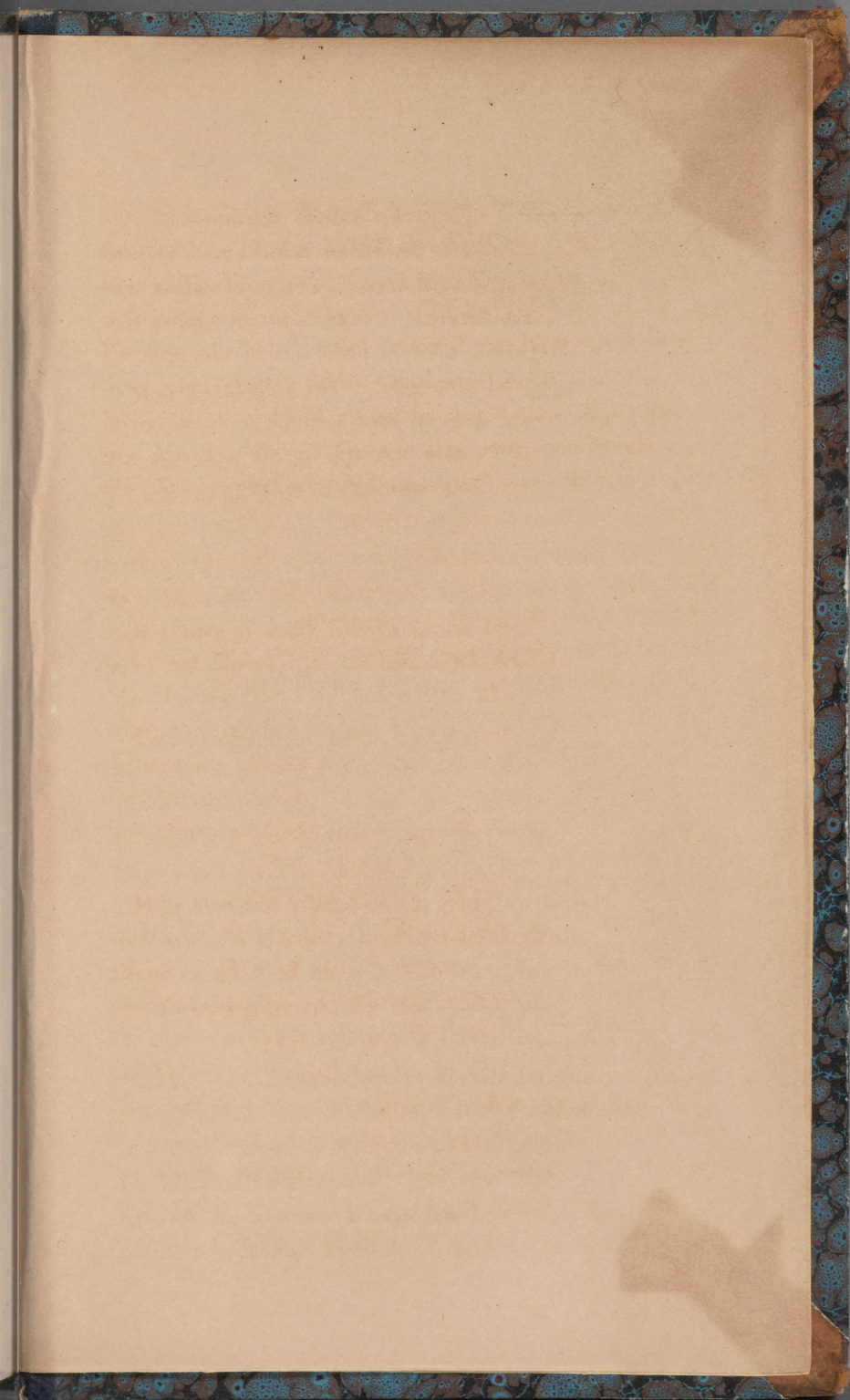
Och sommarn breder sina gröna kransar
 hvarthut han blickar och hvarthut han går;
 hon sållar blommor öfver krigarns pansar
 och knyter lagrar omkring segrarns hår.
 En fest mer skön, ännu ej Svea firat;
 dess jubel skallar öfver berg och dal.
 Kring stridens hjälm, som hennes panna sirat,
 hon leende, olivens kransar virat,
 och Norden är en enda högtidssal.

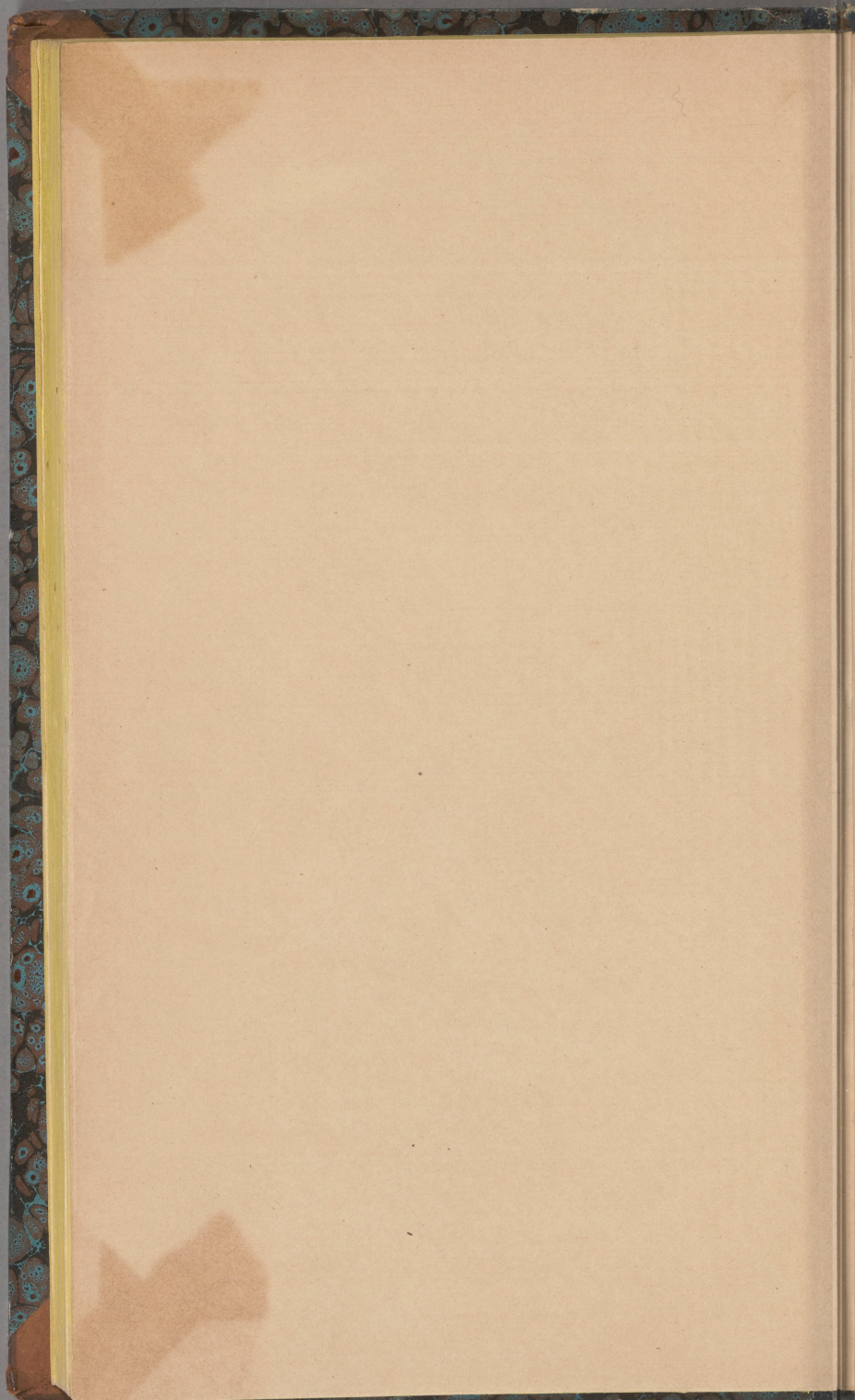
Men upp till templet Segerhjelten tågar,
 han böjer knä vid altarfotens rand;
 en tacksam bön på Kungaläppen lågar
 och ögat flammar af en himmelsk brand.
 "Du härars Gud, du fader utan like,
 som du i striden hägnat Wasas svärd,
 hans spira hägna, och hans thron och rike!
 Från Syeas gräns, allt hat, all tvedrägt vike
 och stormens anda blåse bort all flärd.

Men kommer våldet än en gång att hota
 vårt land, vår frihet, med sitt fräcka hån,
 gif nåd, gif mod att rätt dess framgång mota:
 lätt qväfs den storm som hotar utifrån.
 Ett fritt, ett ädelt tvillingpar i Norden,
 må kraft och lydnad vandra hand i hand
 i tro och gerning; icke blott i orden.
 Välsigna Gud, den hela svenska jorden!
 och sträck din spira öfver folk och land!"

och sommar brödet sin söta kinnar
brunn han licker och kvistar han
där sallar blommar öfver kinnans
och kinnor lärer omkring
En för mig skinn minn af
dessa jävel skallar öfver
Kring stadens hjelm, som
han leude, öfrens kinnar
och Norden för en enda
flor upp till kuppel
han höjer sig vid
och ögat länkar ut en
"Du länkar öfver, du
som du i staden
hans spira länkar, och
hans öfrens kinnar, öfver
och storrans ränd
flor kommer rändet
vår hand, vår
gil nåd, gif mod
han på den stann
En him, en
nå kraft och
i två och
Välkommen Gud,
och stück du

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

